

ПЕДАГОГИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ НА ВАСИЛ ДРУМЕВ

Марина Чемоданова (Москва)

В кн. 6 на сп. „Литературна мисъл“ от 1976 г. бе поместено научното съобщение „Нови документи за Васил Друмев“. В него въз основа на открити от автора на настоящата публикация документи, намерени в архивите на Велико Търново¹ и Силистра², се разкриваше част от многостранната дейност на писателя — просветителската му работа. Настоящата публикация се явява допълнение към предишната наша работа.

Документите съдържат нови сведения, които могат да бъдат полезни при изучаване биографията на Васил Друмев, при изследване на неговия принос в развитието на българската култура през XIX в. Публикуването по-рано и сега документи дават представа за ежедневната практическа работа на Васил Друмев в областта на народното образование.

В течение на шест години Васил Друмев е бил ректор (а известно време и преподавател) в Петропавловското духовно училище. Намерените във Велико Търново документи, съхранени в неговия дневник, осветляват педагогическата дейност на Друмев в продължение на четири години (от 1878 г. до 1882 г.).

Прокурору Търновского военного суда, Леониду Димитриевичу Бѣличевцову

Ваше Високблагородие!

Тъй като по нареждане на Негово Сиятелство Императорския Комисар Богословското училище при Лясковския манастир следва да бъде открито от 1 октомври с. г., а от 15 октомври с. г. учениците вече ще започнат да се събират, най-покорно моля В. В. Благородие да благоволите да се разпореда да бъдат освободени две стаи, заемани от Вас и Вашия секретар в манастира, считано от 15 число с. г.

10 октомври 1878 г.
Търново

Ректор на Ляск. Богосл. училище
Бран. Еписк. Климент

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 1, писмо № 2.

За Негово Превъзходителство, управляющ Отдела на народното просвещение и Духовните дела в България, г-на М. Дринова

Ваше Превъзходителство!

Съгласно телеграфическата Ви заповед от 28 септември с. г. аз побързах да тръгна за Търново, лето на 2 окт. с. г. пристигнах благополучно. За първа длъжност счетох щом пристигнах, да разгледам като де по-удобно ще бъде да се открие Богословското училище. Засега по-

¹ Изходящ дневник на писмата и телеграмите на Петропавловското духовно училище (семинария), обхващащ периода от 10 окт. 1878 г. до 29. дек. 1882 г. ОДА — Велико Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 1—83.

² Кондика на Силистренската българска община (1870—1881). Силистра, ф. 26, коп. 2, а. е. 1, с. 139—190.

Писмата се публикуват на съвременен правопис, като са запазени само някои падежни форми и характерни лексикални особености — б. а.

удобно място от Лясков. манастир няма, при всичко, че този манастир е отдалечен и съобщенията затруднителни. Но и в този манастир зданията намерих в такова положение, щото необходимо е да се прекроят всичките и да станат поправки в тях. Зашто времето е късо и зимата наближава, аз, ако и да нямах Вашите инструкции, разпоредих се да се начене прекриването и поправката, което се и начена от 9 с.м. Но защото според едно строго пресметане разносните за това щяха да бъдат доста значителни, аз за облекчение на тези разноси помолих Н. Превъзходителство, тукашния губернатор, да разреши да вземем от развалените тук в града къщи керемиди, кириши, дъски и други. Н. Превъзходителство с готовност ми изпълни пробата, така щото сега ще се плаща само за вар, за работници и за пренасянето на материалите. Когато се свърши поправката на зданията в манастира, аз ще побързам да Ви изпратя редовна сметка.

Позавчера, на 10 с. м., по г. Добринова получих Вашите писма от 30 сеп. с. г. под брой 2963 и 2964 заедно с приложените при тях копия на програма, штатите, правилата и на разните форми.

Благодаря за доверието, което показвате към мен с това, дето ми предоставяте пълна свобода да се разпореждам с правилата и програмата, според както намеря за добре. Познавам, че колкото повече свобода ми се дава, толкова и повече отговорност ми се налага за успеха или неуспеха на заведението, но при всичко това аз ще се трудая да оправдая доверието и надеждите Ви, особено като съм уверен, че и В. Превъзходителство не ще ме лишавате от потребните указания и съвети. Засега едно ме затруднява твърде много, именно: учители няма и не зная де да ги търся. Ако сполуча да намеря добри учители, вярвам, че училището ни ще успее добре. Г-н Шишков изяснява желание да учителствува в нашето училище, но ми казва, че той не е за Богословско училище и че неговото приемане за преподавател в училището ми не щяло да привлече много ученици. Г-н Гюзелев ми препоръчва г-на Илия Христович. Наистина г. Илия има богословско образование и казват, добър преподавател е. Имал само един недостатък (попийвал понякогаш повечко), но казват, ако се вземе под добър надзор и влияние добро, можел да бъде добър учител за Богосл. училище. Засега, като няма други, може и той да се приеме, ако само и В. Превъзходителство го одобряват. Най-добре би било, ако можеше да се придума г. Петър Генчев да заеме учителствуйване в Богосл. училище. Знаем, че той се отказва от управлението на туй училище и може сега службата му да е по-добра и по-изгодна, но той би направил голямо добро за богословското образование у нас, ако би приел учителска служба в Богословското училище. Както и да е, аз смятам да открия училището и само с г. Илия Христович, ако той се одобрява и от Вас, та вече подире ще се търси друг учител.

В същия ден, в който получих по г. Добринова писмата Ви, аз побързах да направя обявление, което Ви изпращам с настоящото. Напечатах го, защото пресметнах, че ще се забави много, ако би да го изпратех до Вас за обнародване чрез в. „Марица“. Обаче, при всичко че е отпечатано, аз Ви моля да благоволите и да се разпоредите да се обнародва и чрез в. „Марица“. От туй обявление В. Превъзходителство ще видите, че аз обещавам *някакви правдини на учениците*. Направих това с цел да се привлечат повече ученици. Колкото за годишната заплата от 15 полуимпериала, тя — според сегашната скъпостия — не е голяма. Ако числото на своекоштините¹ възпитаници бъде значително, тази плата ще бъде достатъчна, ако ли бъде незначително — ще имаме мъчнотии при посрещането на разносните. Не знам от асигнованите за 15 възпитаници 1250 руб. ще се прави ли и облекло на тези възпитаници. Ако има да се прави облекло, а също и постилки (покривки, възглавници, чаршафи и проч.) — тази сума е недостатъчна. Моля благоволите да ми дадете разяснение за това.

Понеже, както вече казах, манастирът е отдалечен и съобщенията затруднителни (а през зимата ставали още повече затруднителни), необходимо е и икономично е во време да се приготвят дърва и други припаси (лук, зеле, фасул, масло, сирене и пр.). Като вземам във внимание, какво се е разносвало преди за това училище, аз смятам, че ако трябва во време да се приготви необходимото, ще трябва да имаме на ръка до 4000—5000 франка. Вярвам, че Ваше Превъзходителство ще благоволите да се разпоредите за това, но докато стане туй, аз мисля да помоля

¹ Става дума за учениците, които се учат на свои разноси.

Н. Превъзходителство, тукашния губернатор, да заповяда да ми се отпуснат засега 2000 франка взаимнообразно. Освен туй, понеже дървата са скъпи сега (за 1 кола дърва искат 45—50 гр., а по-нататък шели да станат още по-скъпи — за училището пък отивали 500—600 коли дърва), аз мисля да помоля тукашния губернатор да благоволи и се разпорежи, шото от общите кории да се отпуснат до 300 коли дърва за училището ми с условие — училището да плати за превозването на тези дърва. Вярвам Н. Превъзходителство да изпълни и тези ми просби, но добре ще е, ако се приканеше той (макар телеграфически) и от Ваша страна за това.

За училището трябва един иконом, един готвач, двама или трима слуги. Също ще трябва и един кон с каруца (да носи вода, хляб, месо и пр.). За иконом вече услових с по 300 гр. на месец заплаща един опитен монах, на име Кирил, който през последните времена доста добре управлявал имотите на Лясков. манастир и със своята деятелност и благоразумие поставил този имот в доста добро положение. Той вече се разпорежда и надзирава работата, която се провежда сега в манастира. Слуги ще се намерят, но искат и те по 250—300 гр. на месец. За кон и каруца приказах да намерят на изгодна цена. Ще трябва още и доктор, който да е задължен поне в неделата еднъж да посещава училището. Още не съм се опитал като с каква заплаща ще приема някой доктор да изпълнява тази служба.

Вие виждате, Ваше Превъзходителство, че аз се разпореждам никак самоволно по хазайствена част, без да се съобразявам с 9-ти член на Правилата. Това си позволявам да правя, от една страна, защото зимата приближава и трябва да се бърза, а пък докато се наберат учители и настоятелство, ще мине време, а, от друга — като се ползувам от свободата, която в това отношение ми дават с писмото си от 30 септ. с. г. под бр. 2963, аз се ръководя постоянно и от бюджетите на училището за миналите години. Във всеки случай аз Ви моля да благоволите и по-скоро да ми дадете подробни указания и наставления за всичко, което одобрявате или неодобрявате от направеното ми досега.

Имотът на манастира, в който и сега се открива Богословското училище, е значителен. Манастирът има лозя (тази година лозята дали до 600 ведра вино), ниви, овци и друг добитък. Когато пръв път се откри това училище, всичкият имот на манастира се остави на училището. Досега училището не се е ползувало от този имот, защото манастирът имал дълг и всичкият приход от имота му отивал за погашение на този дълг, така шото манастирът имал сега дълг само около 25—30 000 гр. Кой ще управлява занапред този имот? Без да имам наставление за това, аз възложих на училищния иконом, отец Кирил, да бди над този имот, за което много му помага и сега и занапред ще му помага и Н. В. Преподобие Архимандрит Стефан.

Освен това аз зная, че Негово Преосвещенство г. Панарет, който живее в Букурещ, е заведущ имота си за духовна семинария в Търновско. Нашето Богословско училище е тази Семинария. Чувам, че тазгодишните приходи от завещания за Семинарията имот на дядя Панарета са се разнесли и за други, макар и общополезни цели. Не ще ли да е добре да стане с Негово Преосвещенство потребното споразумение, та Богословското наше училище да почне да се ползува от завещания нему имот? Според мен такова споразумение може най-успешно да направи Ваше Превъзходителство.

12 окт. 1878 г.

Търново

Управител на Лясковск. Богосл.
училище — Бран. Еписк. Климент

Забележка. В програмата се казва, че църковното пеене е задължително за всички класове Византийското или руското пеене ще се преподава? Да се въведе у нас последното пеене е много добре и желателно. Но кой ще го преподава? В шата няма назначено за регент. Та и византийското пеене да се преподава, пак ще бъде потребен певец особен, защото от учителите едва ли ще се намери такъв, който да знае църковното пеене.

Същият

До Негово Превъзходителство Господин Търновския Губернатор

Ваше Превъзходителство!

Вниманието, оказано от Вас на моята молба относно материала, отпуснат за поправката на зданията на Лясковск. Богословско училище, ми дава смелост да Ви обезпокоя с нови молби.

Със своето писмо от 12 октомври с. г. под номер 3, съобщавайки на Негово Превъзходителство завеждащия Отдела на Народното просвещение и Духовните дела в България, г-н М. Дринов, за сумата, необходима за приготвянето на дърва и други припаси за Богословското училище, аз моля Негово Превъзходителство да се разпорежи да бъде означената сума навреме отпусната. Но тъй като, от една страна, поправките в манастира вече са започнали и е необходимо навреме да заплатим на работниците, а, от друга — именно сега е времето да се запасим с всичко необходимо за зимата за Богословското училище, то аз най-покорно моля В. Превъзходителство да благоволи да се разпорежи да ни бъде отпусната сега взаимнообразно сумата от 2000 фр. в злато.

Освен това сега дървата тук са много скъпи. А между другото, по най-строга сметка, за нашето Богословско училище е необходимо да се приготвят най-малко около 600 коли дърва. Но тъй като броят на възпитаниците е ограничен, то за да не обременяваме хазната, най-покорно моля Ваше Превъзходителство да благоволи да се разпорежи от тукашните гори да бъдем снабдени с 300 коли дърва. За превозването училището ще заплати.

Знаейки как горещо В. Превъзходителство съчувствува на нашето заведение и желае с всичко да го облекчи, аз съм напълно уверен, че и тези ми молби няма да останат без внимание и удовлетворение.

14 октомври 1878 г.
Търново

Дълбоко уважаващ Ви
Ректор на Лясковск. Богослов.
училище — Бран. Еписк. Климент

ОДА — В. Търново, ф. 805, ов. 1, а. е. 124, л. 3, писмо № 4.

За Н. В. Преосвещенство Св. Варненски и Преславски Митрополит, г-на Симеона във Варна.

В. В. Преосвещенство!

По Иван Иванов, Вашия възпитаник, получих навреме Вашите любезни писма заедно с менителницата, която ми направи главоболие (според както и предсказах), защото бях я изгубил между книжата си, та се убих да я търся, докато най-сетне я намерих в джеба си. Както и да е, но на следващия ден менителницата се осребри и стойността ѝ (с изключение на половин полумпериад, който — според заповедта Ви — се даде на Иван) мина в тефтера на училището за първото шестмесечие на възпитаника Ви Иван.

Днес пристигна и другият Ваш възпитаник, Стамат Симов, който също ми предаде писмото Ви заедно с менителницата, която наскоро ще осребря.

Вече трета неделя, откакто захвана преподаването в училището ни. Имаме засега само подготвителен клас, разделен на две отделения. Иван Иванов постъпи във второто отделение и бързам да се похваля и с прилежанието и способностите му и с отличното му поведение. За Стамат не мога още нищо да Ви кажа.

Преди неделя пристигнаха тук и възпитаниците на Стареца заедно с архидякона Василия, комуто беше възложена и друга твърде важна мисия — именно, да предаде на мене, смирения, управлението на Търновската епархия, защото така е благоволил Негово Блаженство г-н Йосиф. Аз отказах и помолих г-на Дринова да ходатайствува да се отмени това назначение. Още нямам известие що е станало, но аз си седя на манастиря, а Н. В. Преподобие архид. Василий си отиде в Търново в Митрополията, като има за другар и (Кириархина) — Архимандрит Константин, който позавчера на връх Никуден пристигна от Плевен.

Като Ви принасям искрените си поздравления, аз препоръчвам себе си на Вашите Св. молитви и оставам

9 декемвр. 1878 г.

Ляск. обител

На Ваше Високопреосвещенство

Покорний Климент

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 8, писмо № 25.

До Негово Превъзходителство управляващия Отдела на Народното просвещение и Духовните дела в България, г-н М. Дринов

Доклад

В. Превъзходителство!

Пред вид скорошното откриване на Лясков. Богосл. училище, аз, като съобщих на Ваше Превъзходителство за своето намерение да предложа на г-н Илия Христович учителска служба, със своето писмо от 16 окт. с. г. под номер 5 го поканих на същата длъжност и той сега преподава в училището. Затова моля Ваше Превъзходителство да благоволи да се разпoredи относно утвърждаването на г-н Илия на длъжност учител в Лясков. Духовно училище.

11 декември 1878 г.

Ректор — Еписк. Климент

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 10, писмо № 27.

До Негово Превъзходителство господин Търновския Губернатор

Ваше Превъзходителство!

Вследствие желанието на Ваше Превъзходителство, изказано във Вашето писмо от 29 ноемвр. с. г. под номер 3882, имам чест да препратя на Ваше Превъзходителство заедно с исканията от Вас разписки на учителя Илия Христович и прислугата на училището за получените от тях заплати и баланс за изразходването на получените от мене пари както от Канцеларията на Ваше Превъзходителство, така и от Търновската хазна — вследствие на моите писма и настоятелни молби към Ваше Превъзходителство. Разписките на стипендиантите за получените от тях пари не мога да представя, тъй като на тях пари не им се дават и следователно никакви разписки за получени пари не се взимат от тях. Те са пансионери, живеят в училището, и сумата, предназначена от Негово Сиятелство Российския Императорски комисар за издръжката на 15 стипендианти, заедно със сумата, получавана от своекошних възпитаници на училището, се изразходва и ще се изразходва за прехраната им, а също така и за отопление и осветление на училището. Поне така разбирам аз инструкцията на Негово Превъзходителство управляващия Отдела на Народното просвещение и Духовните дела от 30 септември с. г. под номер 2963. Във всеки случай сметнах за свой дълг да поискам от Негово Превъзходителство г-н М. Дринов разяснение по този въпрос.

По приложените тук седем баланса Ваше Превъзходителство ще види, че са изразходвани повече пари, отколкото са получени. Този излишък в разходите се попълва от сумата, получавана от своекошних възпитаници на училището.

При това, като зная колко много Вие съчувствувате на нашето заведение и как силно се интересувате от него, считам свой дълг да представя на Ваше Превъзходителство и списък на учениците, постъпили в това заведение, с обозначение на времето на постъпването им за всеки от тях, както и това — от кой град или село е всеки, в кой клас е постъпил и на чия сметка. Към това сметнах за неизлишно да прибавя и разписанието за разпределението на преподаваните в училището предмети по часове в клас, както и учебното време всеки ден за учениците на училището.

Няма съмнение, Ваше Превъзходителство, че направеното от мен досега за училището е далеч несвършено. Но аз съм напълно уверен, че при това искрено и просветено съчувствие,

което постоянно се показва както от Негово Сиятелство Императорския комисар, така и от Ваше Превъзходителство, към делото на нашето духовно образование, Лясковското Духовно училище скоро ще има пълна желаната организация.

Приемете уверението ми в дълбоко уважение към Вас.

16 декември 1878 г.

Ректор на училището — Епископ
Климент

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 10—11, писмо № 28.

За Н. В. Преподобие Архидякона на Св. Доростолска и Червенска Митрополия Г-ва
Г-на Василия в Търново

Ваше Високопреподобие!

За запазване добрия ред в училището, що се намира под мое управление, и за ползата на Архидякона Григория Софрониев — един от възпитаниците на Н. В. Преосвещенство, Светият ни Старец, аз намерих за необходимо Архидякон Григорий да не е сам ~~един~~ в стая, да бъде или с дякон Герасим, или със свещеника, или с някой от по-възрастните и по-способни ученици, и вчера се разпоредих за това. Но Архидякон Григорий не щя да се покори и ми обяви, че ако не го оставя да бъде сам в стая отделна, той ще остави училището. Вследствие на това аз му обях, че е свободен от всяка ученическа обязаност и може да остави училището. Снощи той ми даде едно писъмце — в порядъка на прошение (препис от което Ви изпращам), с което ме моли да му позволя да иде в Капиновски манастир, докато получил наставление от Св. на Старец. От моя страна няма никакво препятствие, за да иде той в речения манастир, но Кириаркин му е Св. Старец, та затова изпращам го до Ваше Високопреподобие, за да му дадете Вие позволение.

Потрудете се, моля, за всичкото станало с Архидякон Григорий да съобщите на Н. В. Преосвещенство Св. ни Старец — ако го намирате за добре и потребно.

14 декември 1878 г.

Лясковска обител

Ректор на Лясковското
Духовно училище —
Епископ Бранички Климент

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 11, писмо № 31.

За Н. В. Преподобие Архидякона Василия

Архидякон Григорий Софрониев поиска прошка и обеща, че вече строго ще се съобразява с наредбата на училището. Прощка му се даде и сега той следва редовно в училището. Съобщете това, моля, на Н. В. Преосвещенство Св. Старец.

29 декември 1878 г.

Ректор — Еп. Климент

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 12, писмо № 35.

За Н. Превъзходителство Г-на Дринова, Управляващ Отдела
На Народното просвещение и Духовните дела в България

Ваше Превъзходителство!

Без да имам особени инструкции от В. Превъзходителство, аз се разпоредих, щото на учителите в Ляск. Дух. училище да се дава от училищната сметка дърва и храна (такава съща, каквата се дава на учениците) — тъй като училището е отстранено и учителите много би се затруднили, ако да се принуде да имат особена кухня. Колкото за свещи, кафе (или чай) и захар — разпоредил съм се те сами за своя сметка да си купуват.

Като смятам за длъжност да Ви съобща за това, аз Ви моля да благоволите и ми съобщите одобрява ли се това и ако не се одобрява, как да се направи.

9 януар. 1879 г.
Ляковска обител.

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 12, писмо № 38.

В Търновския Съдебен Съвет

Иван Попов от село Церова Кория е ученик на Ляковското Богословско училище. Той се вика сега на съд. Моля почитаемият Съдебен Съвет да благоволи и по-скоро да реши делото му, за да не се бави тука и губи от училището уроците си.

Търново, 11 април 1879 г.

Ректор на Ляковското
Духовно училище —
Епископ Климент

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 13, писмо № 45.

До Негово Превъзходителство Търновския Губернатор

По моя молба и по ходатайство на Негово Превъзходителство г-на М. С. Дринов, Негово Сиятелство Импер. комисар благоволи да одобри постройката на ново здание при Ляков. Дух. училище за учениците и разреши да се отпусне на Ляковското училище сумата, необходима за постройка. Тъй като тази постройка скоро ще бъде започната, аз най-покорно моля В. Превъзходителство и сега да окаже на нашето училище съдействие, като разреши да бъдат предоставени на училището две или три стари негодни здания на турски къщи, за да може нашето училище да използва техния материал.

Търново, 9 май 1879 г.

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 14, писмо № 47.

Телеграма

София. До Негово Превъзходителство М. Дринов

Съгласно Вашето обещание подготовката за строежа за училищно здание започна. Парияма. Моля да се разпоредите да бъдат отпуснати пари за строежа.

Търново, 22 май 1879 г.

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 14, № 48.

До Негово Превъзходителство Г-на Търнов. Губернатор

Ваше Превъзходителство!

Учениците от Ляковското Духовно училище са търсени при набора на войници. На основание изгодите, от които се ползват учениците, аз съм им издал свидетелства и моля да не бъдат безпокоени и да не бъдат откъсвани от занятията. Разбирам, че моите свидетелства и молби не са взети под внимание. Затова най-покорно моля Ваше Превъзходителство да се застъпи за учениците и да ме посъветвате какво да правя в подобни случаи.

Търново, 23 май 1879 г.

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 14, писмо № 50.

За Господин Управляващия Отдела на Народното просвещение и Духовните дела в Българското Княжество

С писмото си от 9 юни с. г. под номер 51 имах чест да Ви съобща, че съгласно инструкцията Ви от 17 май с. г. под номер 239 изпитите в Ляковското Духовно училище започнаха.

Сега бързам да Ви изпратя с настоящото си [писмо] и ведомост за успеха и поведението на учениците от реченото училище през изтеклата 1878/9 година училищна.

През настоящата година в Лясковското Духовно училище ще да се открие вече специалният клас, който ще се състои от ученици, които през изтеклата година са били във второто отделение на подготовителния клас, а тези, които са били в първото отделение, ще да преминат във второто. Смятам подготовителният клас да бъде само от едно отделение напред, но не знам дали не ще да дойдат такива ученици, за които ще потрябва реченият клас пак да се раздели на две отделения.

За програмата, по която напред ще трябва да се следват нашите духовни училища, аз съм на мнение да се одобри и приеме онази програма, начертание, на която имах чест да Ви пратя в писмото си от 9 юни с. г. Според него начертание след четири-пет години ще имаме вече доста младежи, пригответни за учители и свещеници. Разбирам, че належаща е нуждата от добри учители и свещеници и трябва да се бърза, но според мене — по-бърже от това, което се означава в казаното начертание, не може, па и едва ли с повече бързане би се сполучило нещо добро. Не зная само за учители какво ще правим. Г-н Вълков вече свършено остави нашето училище, като не можа да се примирим с местността, както и с другите условия, при които засега съществува Лясковското Духовно училище. Също остави училището и Архимандрит Евтимий, който тези дни заминава за Россия.

Струва ми се, че е време вече да се издаде обявление за бъдещата програма на училището, както и за приемните изпити. Аз написах такова обявление, което Ви и изпращам с настоящото и Ви моля да благоволите да се разпоредите, за да се обнародва то във в. „Витоша“, както и в другите наши вестници — ако го обнародват.

Понеже мнозина дават прошение, за да се приемат в училището на държавна издръжка, покорно моля да ми се съобщи по-скоро колко ще бъде числото на държавните възпитаници. Такова сведение е необходимо и за да може овреме да се приготвят потребните припаси за през зимата.

6 юли 1879 г.

Търново

Управител на Ляск. Дух. училище

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 16, писмо № 55.

До Търновския Окръжен началник

За новото здание на Духовното Петропавловско училище трябва до 10—15 добри камъни за порта. Из селото Мерден излизат такива камъни. При всичките молби от страна на училището мерденчани не дават да се вадят камъни. Моля да благоволите и се разпоредите, за да склонят мерденчани да се вземе от мерата им потребното количество камъни.

При това, понеже тухли за зданието на училището ще трябва по-скоро да се пренесат, за да не се спира работата, аз ще Ви моля да се разпоредите, щото до 15—20 коли да се дават в разпореждане на училищния иконом. Училището ще плаща полагащото се на всяка кола за пренасяне тухли.

Търново, 9 юли 1879 г.

Управител на Духовното Петропавловско училище —
Епископ Климент

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 17, писмо № 56.

До Г-н Министъра на Народното просвещение

През месец февруари с. г., когато Негово Сиятелство Императорският Руски комисар Княз Дондуков-Корсаков посети Лясковското Духовно училище, аз му представих необходимостта да се построи ново здание, тъй като старото здание, освен че е твърде вехто и небезопасно за живеене в него, но и не събира вече всичките ученици. Вследствие на това представление и на устното мое ходатайство Негово Сиятелство заедно с бившия Министър на Народ-

ното просвещение и Духовните дела Г-н М. Дринов одобриха да се въздигне ново здание и приканиха инженера Сава Хаджи Ничов да представи план и сметка, като доколко пари ще трябва за зданието. Реченият инженер представи план и сметка от 32 000 франка. Планът се одобри, а за сумата Негово Сиятелство обеща да отпусне само 20 000 франка, като ме посъветва да поискам помощ от населението за доизкарването на зданието.

С прошениято № 2699 от бившото Министерство на просвещението и Духовните дела открити са на мене кредит в Търновското Окръжно ковчезничество за 20 000 франка и зданието се започна. Но вижда се, инженерът не е сполучил да направи вярна сметка, особено като не е можал да предвиди мъчнотията, които се срещат сега при направата поради скъпотията, що съществува сега, та излиза наяве, че за доизкарване на зданието ще трябва още 20 000 или поне най-малко 15 000 франка. От населението не може да се събере помощ по причина, че не сполучи време да се прикани населението да помогне, така щото, ако не се открие нов кредит, работата може да спре.

Понеже спирането на зданието може да има лоши последствия за самото съществуване на заведението, аз Ви моля да благоволите и се разпоредите да изходатайствувате, за да се отпуснат още 15 000 франка, част от които ще да се върнат в Ковчезничеството, когато се събере помощ от населението.

1 септември 1879 г.

Търново

Ректор на Лясковското Духовно училище — Епископ Браницки
Климент

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 18, писмо № 61/1.

До Господин Министъра на Народното просвещение

Господин Министре!

С телеграмата си от 31 август с. г. имах чест да Ви обеща, че с писмо ще Ви направя подробно съобщение за числото на стипендиантите в Духовното училище, което се намира под мое управление. Сега бързам да изпълня обещанието си.

Миналата година бившото Министерство на Народното Просвещение отпусна за казаното училище 5000 франка за 15 стипендианти. През месец март и април с. г., когато г-н М. Дринов беше в Търново, мнозина младежи му давали прошения, за да се приемат в реченото училище на държавна издръжка. Но защото определеното число на стипендиантите беше вече пълно, Негово Превъзходителство препоръча да се приемат още стипендианти, като обеща, че на тези нови стипендианти ще да се открият стипендии от 1 март 1879 г. Вследствие на това приеха се в училището още 6 ученика (препоръчани от г-н Дринов) на държавна издръжка, така щото в началото имаше стипендианти 21. Както сте видели вероятно от списъка, който имах чест да изпратя на Министерството с писмото си от 6 юни с. г. под № 55. При това, понеже бившият Министър на Просвещението много пъти казваше, че стипендии в нашето училище ще се отпуснат за 50 ученика и даваше воля да приемаме ученици на държавна издръжка, след изпитите приеха се стипендианти още 4, та всичките станаха 25. Освен туй на мнозина се е обещавало, че ще да се приемат стипендианти и те се надяват.

Сега от Вашето писмо (от 21 август с. г. № 913) и от разходното разписание (№ 3624) виждам, че на Лясковското Духовно училище се отпускат от 1 септември 1879 г. до 1 март 1880 г. 5000 франка за стипендии, от което заключавам, че всичките стипендианти в реченото училище ще бъдат тази година 30. Но 25 стипендианти вече имаме. Сега се приеха и препоръчаните от Вас шест ученика, та всичките стават 31. Подалите по-рано прошение чакат и се надяват. Други мнозина дават прошения и се молят да бъдат приети на държавна издръжка.

Ако наистина има възможност да се отпуснат на Лясковското Духовно училище стипендии за 50 ученика, според както обещавахте г-н Дринов, аз Ви моля да благоволите и се разпоредите, за да се отпуснат още пари; ако ли няма такава възможност, пак моля по-скоро да ми се яви.

3 септември 1879 г.
Търново

Ректор на Лясковското Духовно
училище — Епископ Браници
Климент

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 18—19, писмо № 64/5.

За Господин Министъра на Народното просвещение

Господин Министре!

Имах чест да Ви съобщя, че с волята божия преподаванията на Лясковското Духовно училище се започнаха вече. За преподаватели назначени официално от бившото Министерство училището има г-н Илия Христович (старши учител) и г-н Цоков (младши учител), а за нотното пеене — свещеника Петър Димитриев. Но тъй като в училището са на брой ученици до 90, подготвителният клас ще трябва да се раздели на две паралелни отделения, аз, за да бъде преподаването по-уставно, поканих за помощник на учителите един млад и добър момък, снабден с добри свидетелства, на име Заяков, комуто освен преподаването на някои предмети в отделенията на подготвителния клас възложих и надзираването на учениците. Годишната заплата на г-н Заяков ще да е 2000 (две хиляди) франка, и тя ще да се посреща от трите хиляди франка, които според шатите са назначени за втори младши учител в нашето заведение.

Като Ви съобщавам за това, аз Ви моля, Господин Министре, да благоволите и се разпоредите, за да се потвърди на поста си реченият Заяков.

12 септември 1879 г.
Търново

Ректор на Лясковското Духовно
училище — Епископ Климент

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 19, писмо № 65/6.

До Архимандрит Стефан в Търново

Както Ви известих с писмото си, изпратено с миналата поща, аз по желанието на Негово Височество оставам тук. Но понеже управлението на Богословското училище остава върху мене, аз Ви моля да наглеждате от моя страна честичко заведението, особено икономическата страна, като обръщате вниманието на иконома върху доброкачествеността и достатъчността на храната. Надявам, се, че Вие в споразумение с учителите ще разрешавате всички въпроси, какви то би се явили в училището.

13 дек. 1879 г.
София

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 21, писмо № 73/14.

До Г-да учителите в Петропавловското духовно училище

По желанието на Н. Височество аз оставам тука за Министър на Просвещението. Ако и да съм далеч сега от заведението, което толкова много интересува и мене, и вас, но аз, като познавам вашата любов към това заведение и колко много ви е присърце неговият добър успех, напълно съм уверен, че заведението не ще нищо да изгуби от моето отсъствие. От своя страна аз обещавам да [не се чете], доколкото мога за доброто на това заведение. Моля само по-честичко да ми съобщавате за нуждите, които ще се появяват в заведението. Аз писах на своя наместник в Търново да наглежда особено икономическата част на заведението и се надявам, че с вашето съдействие и тази част ще бъде удовлетворителна.

16 декември 1879 г.
София

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 21, писмо № 75/16.

До Г-н Заяков, учител-помощник в Духов. Петропавловско училище

С писмото си от 19 ноември с. г. № 70/11 аз Ви съобщих, че Министерството на Просвещението Ви назначи за учител-помощник в училището, което се намира под мое ведомство. Считам за нужно с настоящото си да Ви съобщя, че на Вас се възлага привременно и надзирването над учениците, за което ще се ползвате с храна от училището. Аз се надявам, че със съдействието и съветите на другите учители Вие сполучливо ще изпълнявате и тази си обязаност.

София, 16 декември 1879 г.

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 21, писмо № 76/17.

До Архимандрит Стефан в Търново

Прашам Ви три писма за учителите в Духовното наше училище. Моля предайте ги навреме и съобщете на училищния иконом, че г-н Заяков ще да яде заедно с учениците. Тази мярка, вярвам, ще послужи, за да може да има по-добър контрол над храната на учениците.

София, 16 декември 1879 г.

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 21, писмо № 78/19.

До Г-да учителите на Петропавловското духовно училище

Сърдечно благодаря на вас и на учениците за поздравления и благопожеланията. Като и аз ви честитя Новата година и молителствувам на учениците за добър успех, бързам да ви сърадвам с новото благоволение към нашето заведение на Негово Височество, който благоволи да разреши, за да се отпуснат 25 000 франка за доправа на новото здание на училището. Този знак на особено внимание към нашето заведение от страна на правителството на Негово Височество нека ни бъде за насърчение в трудното поприще, на което сме се предали.

28 декември 1879 г.

София

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 22, писмо № 85/20.

До Архимандрит Стефан в Търново

Със задоволение бързам да Ви съобщя, че Негово Височество благоволи да разреши, за да се отпуснат за поправяне на новото здание при нашето Духовно училище още 25 000 франка. Кажете на училищния иконом Кирил да начене да припасява потребното така, щото когато се постопли времето, да се начене работата, за да може идущото лято зданието да се свърши.

14 януари 1880 г.

София

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, писмо № 87/28.

До Архимандрит Стефан в Търново

Ангел Генчев от Търново, ученик, подал прошение в Министерството на просвещението, за да се приеме стипендиант в Богословското училище. Министерството с писмото си от 3 дек. 1879 г. № 1843 пита Ректора на реченото училище дали има свободна стипендия. Струва ми се, правителствените стипендии се вече изпълниха. Кажете на ученика Ангел Генчев, че според както бях му се обещал още в Търново, за идущата година, когато се открият нови стипендии, той ще бъде непременно приет.

София, 14 януари 1880 г.

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, писмо № 88/29.

До Господин Илия Христович, старши учител при Духовното Петропавловско училище

Министерството на просвещението, като желае да знае какви способности, какви успеси и какво поведение имат възпитаниците на нашето заведение в изтеклите вече шест месеца на изтеклата година, моли ме да му представите такава една ведомост.

Като Ви съобщавам това, моля Ви да се разпоредите, щото от имащите се у Вас във всеки учител отделни списъци да направите една ведомост за успехите и поведението на всеки ученик и по всеки предмет отделно от 1 септ. 1879 г. до 1 март 1880 г. и такавата ведомост, подкрепена с подписите на всичките преподаватели, да ми я изпроводите по-скоро.

20 февруари 1880 г.

София

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 26, писмо № 101/42.

До Господин Илия Христович, старши учител при Духовното Петропавловско училище

С прискърбие се научих, че правителственият възпитаник в нашето заведение, Никола Симеонов, със своето лошо поведение наскърбил някоя почтена къща, която му направила отеческо гостоприемство. Понеже такова поведение хвърля лоша сянка на нашето заведение и не може да бъде търпима, особено у ученик, който се ползува от благодеянието на Правителството, умолявате се да изследвате добре работата по един добър начин и ако се докаже наистина това, да предложите наречений ученик Никола Симеонов сам да се уволни от заведението.

20 февр. 1880 г.

София

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124 л. 26, писмо № 102/43.

До Министерството

Господин Министре!

Според заповедите на Министерството на просвещението от 14 дек. 1879 г. № 1939, както и от 12 април 1880 г. № 528 имам чест да представя в реченото Министерство списък на учителите, които в настоящото време заемат служба в повереното на мене заведение. Като прилагам при този списък-препис на Атестата на г-на Цокова и на свидетелството на М. И. Заякова и Протоиерея Петър Димитров, считам за дължност да обясня, че препис от Атестата на Ректора на реченото училище ще се изпрати в Министерството, щом аз се завърна в Търново. Също съм се разпоредил да представи препис от своите документи и г-н Никифор Константинов. Кolkото за г-на Илия Христович, той, както ще видите от списъка, изгубил си документите и затова не може да представи никакъв документ.

Приемете, г-не Министре, уверение в истинното ми към Вас почитание.

17 май 1880 г.

София

Ректор Епископ Климент

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 27, писмо № 108/49.

Г-не Министре!

Съгласно заповедите на Министерството на просвещението от 17 ноем. 1879 г. № 1747, както и от 12 апр. 1880 г. № 528 имам чест да доставя в реченото Министерство списъци на правителствените стипендианти, които през година 1878—79 са следвали в Духовното Петропавловско училище. От тези списъци Вие ще забележите, че учениците са се приемали в разното време и в края на учебната година е имало в училището правителствени стипендианти не 15—съгласно щатове, а 28. Тази значителна разлика стана по следващите причини: Управляващият Отдела на Народното просвещение, като беше в Търново през февруари, март и април, сам препоръча и заповяда да се приемат в училището 7 ученика за правителствени стипендиан-

ти, като казваше, че на тях стипендия ще се отпусне от 1 март 1879 г. Освен това учениците Асен Николов от първо отделение, Йеродякон Герасим Ракаджиев, Иван Иванов и Христо поп Георгиев (последните двама са постъпили в училището още на 1 декември 1878 г., но за съдържанието си през първите шест месеца си платиха), ако и да се приеха за своекоштни, но защото, от една страна, родителите им се отказаха да ги поддържат поради действителна сиромашия, а, от друга — защото имаха или имат твърде добро поведение и се учат много хубаво освен Йеродякона Герасим Ракаджиев, който през май месец остави училището, аз ги приех на правителствена издръжка.

Приемете и проч.

17 май 1880 г.

София

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 27, писмо № 109/50.

Г-не Министре!

Съгласно със заповедите на Министерството на просвещението от 19 ноем. 1879 г. № 1754, а също и от 12 април 1880 г. № 528, имам чест да Ви представя в реченото Министерство списъците на правителствените стипендианти, които следват през настоящата година в Духовното Петропавловско училище. При това считам за длъжност да отбележа, че ученикът от първи клас Иларион Н. Михайловски е постъпил в училището в началото на ноември 1878 г. на издръжка на родителите си и е заплатил за първото шестмесечие. Оттогава досега не е плащал нищо и баща му сега се моли да се причисли той към правителствените стипендианти. Като се вземе във внимание заслугите на Н. Михайловски, както и това, че братът на Н. Михайловски, присн. блаженнопочивший Митрополит Търновски Иларион първи, е положил основа на Духовното училище, моля да се уважи просбата на г-на Михайловски. Това обаче остава на благоусмотрението на Министерството.

17 май 1880 г.

София

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 27, писмо № 110/51.

До Господин Министъра на Народното просвещение

Господин Министре!

Според предписанието Ви от 12 май месец с. г. № 691 имам чест да представя в Министерството на просвещението заедно с конспектите, по които станаха тазгодишните изпитания от преподавателите в Духовното Петропавловско училище предмети и отчетите за изпитанията, ведомости, като ги придружавам с по един екземпляр от обявленията, които се направиха както за да се извести в града за начеванието и порядъка на изпитанията, така и за да се прикажат гражданите да присъствуват на „тържественный“ акт, на който се раздават свидетелствата на учениците.

От отчетните ведомости Вие ще видите, г-не Министре, че всичките ученици, които през изтеклата година са следвали в училището ни, са 113, от които 40 са правителствени стипендианти, а другите 73 — своекоштни. Имаме още тази година приготовителен клас и първи клас. В приготовителния клас са били 73, а в първи 40 ученика.

Според мене успехът на училището ни, както ще видите и от отметките на учениците, е изобщо повече от удовлетворително.

Истина, има и слаби ученици, особено помежду по-маловъзрастните и между тези, които са в приготовителния клас, но при всичко това, вижда се, че както преподаватели, така и ученици с любов са били предадени на делото си. Поведението на учениците тоже ме радва твърде много, защото през моето отсъствие, толкова дълго, за изключение на някои дребни спречвания помежду самите учители, а също и помежду учениците — които навреме са се прекратявали, не е станало нищо такова, което да нанесе петно на заведението. Трябва да призная

че за такава една добра дисциплина в училището дължи се на съгласието и благоразумието на учителите, особено на тактичността на г-на Никифора, който в късото време на пребиваването си в училището не само е поддържал добрия ред на заведението, но е успял да изглади и онези малки неспоразумения и нередовности, що ги е имало в училището.

От всичките ученици само 9 не държаха изпит. От последните двама са правителствени стипендианти, и именно — Стефан Гайтанджиев (от I клас) и Георги Иванов (от пригитовителния клас). Тези и двамата едва ли ще могат да продължат учението си, защото първият (Стефан), ако и да е трудолюбив, но здравето му е твърде слабо, а вторият (Георги) не е показвал никакво прилежание и всички съвети, мъмрения и заплашвания са останали суетни.

Иларион Михайловски, Никола Марков и Рашо поп Георгиев (и тримата своекоштни от I клас), ученици доста старателни, оставиха училището преди изпитите под предлог, че щели да се пригитовяват за военното училище. Кръстю Х. Николов и Христо П. Рашев (своекоштни от I клас) по причина на боледуване не са следвали редовно и изпит не държаха. Останалите двама Стайно Н. Стефанов и Георги Т. Бостанджиев (тоже своекоштни от I клас) без причина не посещавали редовно класовете и изпит не държаха. Обещават през август да държат изпити.

От I клас почти всичките за изключение на поименуваните ще да преминат във II клас, който ще се открие за наступающата учебна година, но от пригитовителния — някои ще трябва да останат пак в същия клас. Желателно беше да се закриеше вече пригитовителният клас, но виждам, че е необходимо и тази година да остане той, защото още по нашите училища не се е установила еднаква програма, а пък и тази година има много, които желаят да постъпят на своя издръжка в нашето училище, а тези желаещи имат нееднакъв размер на познанията си, та трудно ще бъде да се приемат в I клас, а да им се откаже, струва ми се, не ще да е добре.

От икономическа страна заведението ни е доста удовлетворително. Както знаете, всичките възпитаници живеят наедно и се хранят наедно. Това дава възможност на заведението да стои добре в икономическо отношение — както ще видите и от сметките, които ще имам чест да доставя в Министерството с идущата поща. Също и за новото здание, което още има да се довършва, ще имам чест в най-скоро време да доставя в Министерството подробна сметка.

12 юли 1880 г.

ОДА — В. Търново, ф. 805, оп. 1, а. е. 124, л. 28—29, писмо № 114/55.